

ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΦΥΤΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Επ. Διευθύνσεις: α) Φυτοπαθολογίας, β)
Εντομολογίας & Γ. Ζωολογίας
Εργαστήρια: α) Μυκητολογίας,
β) Βιολογικής Καταπολέμησης
Πληροφορίες: Δρ Α. Μαρκέλλου, Δρ Π.
Μυλωνάς

Κηφισιά, 12.1.2024

Αρ. Πρωτ. 274

Προς

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και
Τροφίμων
Γραφείο Νομικών και Κοινοβουλευτικών
Θεμάτων
Υπηρεσία Συντονισμού
Αχαρνών 2
Αθήνα 101 76
e-mail: koinovouleftikos@minagric.gr
ekarli@minagric.gr

Θέμα: Ερώτηση αρ. 2456/8.1.2024 της Βουλής των Ελλήνων.

Σχετ.: Το από 9.1.2024 ηλεκτρονικό μήνυμά σας.

Σε απάντηση του ανωτέρου ηλεκτρονικού μηνύματός σας και σχετικά με το δεύτερο ερώτημα για την προστασία της καστανοπαραγωγής από την ασθένεια της φαιάς σήψης σας γνωρίζουμε τα κάτωθι:

Η φαιά σήψη της καστανιάς είναι μια αναδυόμενη μυκητολογική ασθένεια που τα τελευταία χρόνια προκαλεί σοβαρές ζημιές στην παραγωγή του κάστανου διεθνώς, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας. Σε ορισμένες περιοχές της χώρας μας η ασθένεια προκαλεί έως και ολική απώλεια της παραγωγής.

Η ασθένεια αποδίδεται διεθνώς στο μύκητα *Gnomoniopsis smithogilvyi*, ο οποίος είναι ενδοφυτικός δηλ. ο μύκητας υπάρχει μέσα στο δένδρο χωρίς όμως να προκαλεί ασθένεια. Η καταπόνηση όμως των δένδρων από άλλα αίτια (π.χ. εντομολογικές προσβολές, δυσμενείς κλιματολογικές και εδαφικές συνθήκες, κ.α.) είναι πιθανόν να δίνει το έναυσμα στο μύκητα ώστε από ενδοφυτικός να γίνεται παθογόνος και να προσβάλει τα δένδρα της καστανιάς. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η ασθένεια συνήθως εμφανίζεται με μεγαλύτερη ένταση σε περιοχές όπου συνυπάρχει η σφήκα της καστανιάς (*Dryocosmus kuriphilus*). Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, το συγκεκριμένο έντομο, όπως και άλλα έντομα συμβάλουν στην εξάπλωση της ασθένειας διασπείροντας τα μολύσματα (σπόρια) του μύκητα τόσο μεταξύ των

δένδρων μέσα στον ίδιο καστανεώνα όσο και μεταξύ των καστανεώνων μιας περιοχής. Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι ο μύκητας έχει εντομοπαθογόνο ικανότητα καθόσον εγκαθίσταται και νεκρώνει μέσω του αμπισσικού οξέος που παράγει τους όγκους ωοθεσίας που σχηματίζει το έντομο *D. kuriphilus* στα φύλλα, στους μίσχους και στους βλαστούς της καστανιάς. Στις περιπτώσεις μυκήτων των οποίων τα μολύσματα (σπόρια) μεταφέρονται στο φυτό-ξενιστή με έντομα, όπως στην περίπτωση του μύκητα *G. smithogilnyi*, δεν υπάρχει συνήθως διαφοροποίηση μεταξύ των ποικιλιών ως προς την ευπάθειά τους στην ασθένεια. Αποτελέσματα μελετών έχουν δείξει ότι η διαφοροποίηση που έχει παρατηρηθεί μεταξύ των ποικιλιών καστανιάς ως προς την ανθεκτικότητά τους στις μολύνσεις από τον παραπάνω μύκητα είναι έμμεση και οφείλεται σε διαφορετική αντίδραση των δένδρων στην προσβολή από την σφήκα της καστανιάς. Μελέτες έχουν επίσης δείξει ότι η ασθένεια δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά με χημικά/βιολογικά μέσα λόγω της ενδοφυτικής φύσης του μύκητα *G. smithogilnyi*. Ως εκ τούτου, τα μέτρα για την αντιμετώπιση της ασθένειας θα πρέπει να εντάσσονται σε μια στρατηγική ολοκληρωμένης διαχείρισης εκείνων των παραγόντων (βιοτικών και αβιοτικών) που συμβάλλουν στην εμφάνιση και εξάπλωση της ασθένειας σε μια περιοχή.

Με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη ότι η συγκεκριμένη ασθένεια είναι το αποτέλεσμα της συνέργειας περισσοτέρων του ενός βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, θεωρούμε ότι για την εις βάθος μελέτη της ασθένειας απαιτείται η συνεργασία επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων και πιο συγκεκριμένα μυκητολόγων-επιδημιολόγων, εντομολόγων και ειδικών στην επίδραση των κλιματολογικών συνθηκών στη φυσιολογία των φυτών.

Το ΜΦΙ διαθέτει την κατάλληλη τεχνογνωσία και το εξειδικευμένο ερευνητικό και επιστημονικό προσωπικό για να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, στην ενδελεχή μελέτη της επιδημιολογίας της ασθένειας στο πεδίο, συμπεριλαμβανομένων των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων που ευνοούν την εμφάνιση και εξάπλωσή της σε μια περιοχή καθώς και στην ανάπτυξη στρατηγικών αποτελεσματικής διαχείρισης της ασθένειας με στόχο τη βιωσιμότητα της καλλιέργειας της καστανιάς στη χώρα μας, τη βελτίωση της ποιότητας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του προϊόντος, στην εξασφάλιση του εισοδήματος των καστανοπαραγωγών και στην εν γένει μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της φαιάς σήψης της καστανιάς στην οικονομία της χώρας.

Όσον αφορά την σφήκα της καστανιάς, σημειώνεται ότι διαπιστώθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας το 2014 σε περιοχές της ΠΕ Πιερίας. Το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο υλοποίησε πρόγραμμα βιολογικής καταπολέμησης της σφήκας της καστανιάς από το 2018 μέχρι το 2023 με χρηματοδότηση από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η υλοποίηση του προγράμματος περιλαμβάνει την εξαπόλυση του παρασιτοειδούς εντόμου *Torymus sinensis* καθώς και ετήσιες συστηματικές δειγματοληψίες για τη διαπίστωση της εγκατάστασης και την παρακολούθηση της εξέλιξης των πληθυσμών του ωφέλιμου εντόμου.

Συγκεκριμένα στην ΠΕ Πιερίας, το 2018 πραγματοποιήθηκαν ευρείας κλίμακας εξαπολύσεις που κάλυψαν το σύνολο των περιοχών παρουσίας της καστανιάς. Πραγματοποιήθηκε η εξαπόλυση 42 συσκευασιών του εντόμου (κάθε συσκευασία περιέχει 200 ενήλικα παρασιτοειδή σε αναλογία 120/80 θηλυκά με αρσενικά) σε 39 θέσεις. Τα επόμενα έτη πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή κάποιες μεμονωμένες συμπληρωματικές εξαπολύσεις το 2019 και 2021. Συνολικά στην περιοχή έγινε η εξαπόλυση 49 συσκευασιών του εντόμου (9.800 ενήλικα παρασιτοειδή έντομα) σε 46 θέσεις.

Η περιοχή παρακολουθείται συστηματικά ως προς την εγκατάσταση και την πορεία αύξησης των πληθυσμών του παρασιτοειδούς εντόμου με δειγματοληψίες κηκίδων και προσδιορισμό του ποσοστού παρασιτισμού. Συγκεκριμένα έχουν πραγματοποιηθεί δειγματοληψίες κατά τα έτη 2019, 2020, 2021, 2022 και 2023. Το μέσο ποσοστό παρασιτοειδών εντόμων ανά 100 κηκίδες ήταν 0,5%, 2,0, 6,4, 15,5 και 60,4% για τα έτη 2019, 2020, 2021, 2022 και 2023 αντίστοιχα.

Τα στοιχεία δείχνουν την επιτυχημένη εγκατάσταση του παρασιτοειδούς, την είσοδο των πληθυσμών του παρασιτοειδούς στη φάση της ταχείας αύξησης καθώς και τη σημαντική μείωση των προσβολών. Δεδομένου του καλού επιπέδου εγκατάστασης αλλά και των υψηλών πληθυσμών που εμφανίζει το παρασιτοειδές δεν απαιτούνται περεταίρω εξαπολύσεις αλλά θα πρέπει να λαμβάνονται από τους παραγωγούς όλα εκείνα τα μέτρα που εξασφαλίζουν την προστασία του, όπως είναι η αποφυγή διενέργειας ψεκασμών με ευρέως φάσματος εντομοκτόνα την περίοδο της άνοιξης και η καταστροφή των ξερών κηκίδων (οι οποίες αποτελούν τις θέσεις διαχείμασης του παρασιτοειδούς) κατά την περίοδο του χειμώνα και τις αρχές της άνοιξης.

Τα υπόλοιπα ερωτήματα του ανωτέρω σχετικού ηλεκτρονικού μηνύματος δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΜΦΙ.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε επιπλέον πληροφορία ή διευκρίνιση.

Ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής

Δρ Παναγιώτης Μυλωνάς